

כוחה של מצוה אפרורית ושגרתית?

היום בו בוטל קורבן התמיד מושווה לחורבן הבית, ולדעת חז"ל הפסוק של קורבן התמיד הוא החשוב ביותר בתורה. כי ה'תמיד' מסמל את דרך היהדות השגרתית והיומיומית שיהודי דבק בה באופן עקבי ותמידי.

כיצד בוטל ה'תמיד'?

השבוע חל צום שבעה עשר בתמוז. המשנה במסכת תענית (פ"ד מ"ו) מונה חמשה דברים קשים שאירעו לאבותינו באותו יום, ביניהם שבירת הלוחות ע"י משה רבינו ופריצת חומות ירושלים בימי בית שני, ועוד ועוד.

המשנה מונה דבר נוסף שאירע בו ביום, והוא קשור לפרשת השבוע שלנו. בפרשתנו אנו לומדים על הקורבנות. הקרבן הראשון שמוזכר הוא קרבן תמיד, "שנים ליום עולה תמיד את הכבש האחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים" (במדבר כח, ג-ד). התורה מצווה שבכל בוקר לפני שמקריבים כל קרבן שהוא, חייבים בראש ובראשונה להקריב את קרבן התמיד. כמו-כן בערב, בסיום כל העבודה, יש להקריב את קרבן התמיד שאיתו חותמים ומסיימים את עבודת הקורבנות של אותו יום.

בסוף מסכת סוטה מספרת הגמרא על מלחמה שהתחוללה בירושלים כמאתיים שנה לפני חורבן הבית השני, מלחמה שפרצה בין שני אחים חשמונאים שנלחמו האחד בשני, מלחמת אחים בירושלים, מי יהיה המלך.

כולנו מכירים את הסיפור של חנוכה על יהודה המכבי. המלחמה שעליה אנחנו מדברים כעת היתה מלחמה בין שני נכדים שלו, הורקנוס ואריסטובלוס. האחרון היה בתוך ירושלים ואילו הורקנוס עשה את המצור מחוץ לעיר וגייס לטובתו גם חיילים רומאים שיעזרו לו להתגבר על אחיו ועל הצבא היהודי שבתוך העיר.

גם באותם ימי מלחמה קשים, הקפידו בתוך ירושלים להמשיך ולהקריב

את קורבן התמיד. אולם בגלל המצור לא היו כבשים בתוך העיר. הגמרא מספרת שהחיילים מבפנים "היו משלשלין להן דינרים בקופה ומעלין להם תמידים". בתוך כל המלחמה הזאת עדיין התקיים איזשהו משא ומתן בין הכוחות הנלחמים, אנשי העיר שילשלו מתוך ירושלים כסף מעבר לחומה, ואילו אויביהם מבחוץ העלו להם בחזרה שני כבשים בשביל קורבן התמיד.

היה שם בתוך העיר זקן אחד "שהיה מכיר בחכמת יונית, אמר להן כל זמן שעוסקים בעבודה אין נמסרין בידיכם". אותו זקן בוגד הצליח בדרך-לא-דרך לשלוח מסר לחיילים הרומאים שבחוץ שכל זמן שהיהודים בפנים מקריבים קרבנות תמידים כסדרם [?] לא תצליחו לכבוש אותם.

ביום המחרת שילשלו אנשי ירושלים כרגיל את הדינרים בקופה, אך האויבים מבחוץ הפנימו את עצתו של הזקן ובמקום להעלות להם כבשים כמו בכל יום, הם העלו להם [?] חזירים.

קורבן של אחדות

לכאורה מה כל-כך חמור בכך שלא הקריבו את קורבן התמיד עד כדי כך שמשווים זאת לשבירת הלוחות ולחורבן ירושלים!?

ראשית, יש מאפיין מיוחד בקורבן התמיד. בבית המקדש היו מקריבים כמובן קרבנות רבים שעלו כסף רב. כדי להחזיק את ה'מפעל' הענק הזה שנקרא בית המקדש עם הכהנים וכו' [?] היו צריכים לגייס תרומות נכבדות של נדבנים כמו בימינו. גם אז מכרו הרבה זכויות של קרבנות למשפחות מסוימות של עשירים נדיבים, היו כאלו שמימנו את העצים לבית המקדש, אחרים מימנו את היין ואת השמן, ועוד כהנה וכהנה.

אבל קורבן התמיד היה מעל לכל התורמים והנדיבים. הקורבן הזה מומן מהמס השנתי שהוטל על כל אחד ואחד במסגרת "מחצית השקל" שהיו גובים ואוספים בכל שנה מכל יהודי, "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט". מהכסף הזה מימנו את קרבנות התמיד.

בקורבן הזה התבטא האחדות של כל עם ישראל באופן שווה. לכל יהודי היתה בעלות שווה בקורבן התמיד שהוקרב בכל בוקר וערב בבית המקדש.

הסמל של דרך היהדות

אבל יש כאן ממד עמוק יותר.

השבוע שאלתי כמה אנשים מהו, לדעתם, הפסוק שמבטא יותר מכל את תפיסתם ואת השקפת עולמם. היו שהשיבו לי מיד את הפסוק "שמע ישראל", אחרים אמרו "בראשית ברא אלוקים". כבר בתלמוד אנחנו מוצאים דיון כזה, מהו הפסוק שכולל ומקפל בתוכו את כל התורה כולה. רבי עקיבא אומר "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה", ואילו "בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם כלל גדול מזה" (ירושלמי נדרים ט, ד).

בן עזאי טוען שהרעיון של "זה ספר תולדות אדם" בדמות אלוקים ברא אותו" (בראשית ה, א) זהו העיקר שכולל הכל. המסר הכי משמעותי של התורה הוא שכל אדם נברא בצלם אלוקים. כל אדם באשר הוא ולא משנה מאיזה עם, דת, צבע או טבע. כל אחד נברא בצלם אלוקים וזוהי סיבה מספיק טובה לכבד ולהוקיר אותו כי הוא מייצג את הקב"ה בעולם.

בהקדמה לספר "עין יעקב" מובאת דעה נוספת: "בן זומא אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא 'שמע ישראל' שמעון בן פיזי אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא 'ואת הכבש האחד תעשה בבוקר'. עמד רבי פלוני על רגליו ואמר הלכה כבן פיזי".

לכאורה זה לגמרי אינו מובן: מילא המחלוקת בין רבי עקיבא לבן עזאי מובנת היטב, שכן אפשר להתווכח מהו הפסוק הכי חשוב, האם "ואהבת לרעך כמוך" או "זה ספר תולדות אדם" או "שמע ישראל". ברם מהי חשיבותו של קרבן תמיד עד כדי כך שישנה דעה שפסוק זה הוא הכלל החשוב ביותר?!

ההסבר הוא שקורבן התמיד מסמל מוטיב יסודי ביותר. בקורבן הזה אין

שינויים כלל, בניגוד לשאר הקורבנות שיש בהם שינויים כלשהם. ישנם קורבנות שמביאים אותם רק בחגים ובמועדים שונים, אך קורבן תמיד מקריבים בכל יום ויום, ביום רגיל כמו ביום חג, בכל עונות השנה, ואפילו ביום הכיפורים, בימי חוס כמו בימי קור, בימי שלום ובימי מלחמה. תמיד מקריבים את הקורבן הזה ללא כל שינוי. קורבן התמיד מסמל אפוא את הרעיון היסודי של עקביות ונצחיות.

הסוד של קיום היהדות וחיי תורה ומצוות אינו טמון דווקא בימי השמחה או בימי החגים והמועדים המיוחדים. היהדות גורסת דווקא עבודה יומיומית 'אפרורית' ו'שגרתית' של מעשה המצווה במדויק יום אחר יום, פעם אחר פעם, ללא חידושים וללא התלהבות לכאורה. כאן גלום רעיון העקביות וקבלת העול, העקשנות של קיום אותה מצווה בכל מצב [?] זאת אנו לומדים מקורבן התמיד.

משפחה שנוהגת להדליק נרות שבת בכל יום שישי, והם לפתע מוצאים את עצמם באורלנדו בדיסני וורלד ביום שישי אחר הצהריים, עומדים בתור למשחק כלשהו, והנה השמש מתחילה לשקוע וההורים יודעים היטב שהילדים אינם ששים ושמחים לעזוב את המשחק ולרוץ בחזרה מהר למלון להדליק נרות שבת[?]

לכאורה זוהי מצוה רגילה ושגרתית, שהרי לא מדובר כאן על נרות חנוכה ולא על ערב יום הכיפורים, מדובר ביום שישי רגיל ושגרתני. הניסיון הוא קשה ביותר, ובכל זאת הם הולכים להדליק נרות כמו בכל יום שישי ולא מוותרים על כך, הם עוצרים את הכל וממהרים להדליק נרות שבת [?] זהו "קרבן התמיד" שבדורנו. דווקא ההנהגה הזאת [?] אומר הרבי [?] גורמת נחת רוח לה', "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני" (לקו"ש כרך כח פנחס עמ' 190).